

עם בוא הידיעה בא גם הזיכרון | דרורה דקל

"עם בוא הידיעה, בא גם הזיכרון, אט, אט... אבל בסדר הפוך: עם בוא הזיכרון, באה גם הידיעה, אט, אט. ידיעה זיכרון דבר אחד הם..."¹ בדהרה לאורך עשרים וארבע שעותיה של היממה, לזמן אין זמן עצירה, לשקוט ולשמוע. אבל היצר שמלווה את היוצר, אוצר בתוכו את כוחה של היצירה אשר שומרת על הפנטזיה, שמאפשרת את אי העצירה. "הפנטזיה מצליחה לקשור את עיקרון העונג לעקרון המציאות", ואולי משום כך היצירה מאפשרת למקום השתוק את הדיבור.

"המאויים" הפרוידיאני מדבר על הרגש שנוצר כשנתקלים בסיסוד מודחק. עובדת ההדחקה מגלה משהו זר דווקא במקום אינטימי ומוכר. לא נוח לו לאמן לגלות את הדחקתו. ההדחקה, היא לא-מודעת, אבל המשיכה אליה נוצרת כתשוקה אל סיפוק חלופי.²

אי שם בתוך תוכנו טמונים קולות וזיכרונות. וב"מוקדם או במאוחר, כל תשוקה חייבת להיתקל בלאותה באמת שלה..."³

טלי נבון מעלה בעבודותיה זיכרון עבר והווה לא ידוע. מערכת יחסים משולשת- ומרובעת, יחסי אב- בת- אם, ושתי אחיות, ומגלה את האמת שלה. הזיכרון הוא ככל הנראה מה שנשכח ועולה מחדש באמצעות תנאים שאין לנו שליטה בהם: טעם, ריח, דימוי. זהו הזיכרון האמיתי, שהוא למעשה זיכרון נסתר, שנמצא מתחת לשכבת הרצוני, המלאכותי והבדוי.

תדביק המרכיבים הוויזואליים והקוליים, שרוחשים בעבודות הווידאו של נבון, יוצרים מהלך, רצף זמן, שנע בין עבר להווה. הוא נועד להצביע על מערכת הקשרים עשירה בין האמנית לסביבתה. או אז עולים מן המודחק והנסתר פחדים קיומיים ובדידות של ילדה, בלי מקום וזמן. עבודות הציור והווידאו חושפות מצב קיומי, אקזיסטנציאליסטי, ומעלות שאלות ש"הילדה" מתמודדת אתן, שאלות שאינן מניחות לה בעת היצירה.

מהלך היצירה מזמן לנבון את ה"מסע" לאי שם, המקביל אל הלא מודע. הזיכרונות שחכו, הם מספרים סיפורים אחרים, אך סרטי הווידאו הדוקומנטריים/משפחתיים מעלים על פני השטח פיסות מציאות: פעמת כלי חרסינה, צליל מכונית נגררת, רשרוש עלי שלכת שמסגיר צעדים, אב מקפיץ ילדה לשמים, ואחר כך מרכיבה על כתפיו. שמחת חיים, צעדי מחול ישראלי מוכרים. ילדה בשמלה אדומה, נסיעה לאורך דרך ארוכה, שטיחים, תקתוק מכונת כתיבה.

בחלק ניכר מעבודותיה מתעלמת נבון מחלקי גוף שונים, שאף שהם נעדרים הם נוכחים. נבון מעניקה יחס מיוחד לראש, לטורסו, או לפלג גוף תחתון- לרגליים. רגליים הולכות, רוקדות, נופלות וקמות, ממשיכות בנתיבן, משמרות את כוח החיים.

השימוש בחומרים "אמיתיים" בעבודות הווידאו, חומרים שאינם פנטזיה שהתרחקה מהמציאות, כי אם סרטי ארכיון היסטוריים, שליוו את המדינה⁴, וכן סרטים משפחתיים מימי ילדותה של נבון, יוצר עמנום גבולות בין הפרטי ללאומי ומקיים קשר חי בין הנראה לבלתי נראה.

בעת הצפייה בסרטי הווידאו של נבון יש תחושה מטרידה. לתוך ה"פריימים" הנינוחים לכאורה, נכנס דימוי ה"זר"- מכונית צעצוע צבועה בצבע לבן, שנראית כמכוסה בתכריכים, המכונית נגררת על ידי חבל, ויוצרת דימוי עלום ומסתורי, צילו של החבל מעוות את הפרשנות לנראה, ויוצר מעין מחושים של חרק גדול כשברקע סאונד מטריד של גרירה, שמגביר את הזרות. המכונית הולכת וגדלה, תופסת את כל ה"פריימים" עד להעלמת הסיפור המשפחתי שהשתקף ברקע.

מי מושך את החבל במשפחה? מדוע מופיע ה"זר"? מה תפקידו? האם לטלטל את מצב ההכחשה? לעורר זיכרון? להתריע ולהעלם? הטיפול בתצלומים מעורפל ומטושטש, מחוק ומסתיר.

נראות דומה מלווה את רישומי המונוכרום של נבון, רמזי מציאות נגלים ומוסתרים, החלל והזמן אינם ידועים, ילדה שברירית אחת, תינוק או שניים, מרחפים בין אדמה לשמים.

על מצעי זכוכית מציירת נבון ציורים בצבעי שמן, בגוונים שונים של צבע אדום. היא מציירת את עצמה עם זר יום הולדת על ראשה, אך דמותה מתפרקת לכתמי צבע צפים, ארעיים שיופיים מפתה ומטעה. העצמת הצבעים מסתירה את בדידותה של הגיבורה ואת מחיקתו של

"אני רואה את תהליך הקיום שלנו כמצבור של רגעים, פיסות שבונות את השלם, מדובר ב'תפיסת הפיסה', בניסיון לתפוש את הרגע"⁵. לא בכדי קראה נבון לציורים אלה "שחור-לבן באדום". (תמונה 18).

כמו אמנים רבים שעוסקים בילדות והשלכתה על חייהם הבוגרים, הילדות כמטפורה למסע החיים, כך טלי נבון מעלה ממרבצי התודעה האנושית, את מסע הנפש, כשזיכרון סרטי מסע ישראלים מרחף באוויר.

בשירו איתקה, מצליח קונסטנדינוס קוואפיס לתאר מסע ומשמעותו:

"כי תצא בדרך אל איתקה
שאל כי תארך דרךך מאד..."

...וכאשר תשוב, ואתה חכם, רב ניסיון,
תוכל אז להבין מה הן איתקות אלה."⁶

- 1 | אהרון אפלפלד, מסות בגוף ראשון, הספריה הציונית, ירושלים 1979, עמ' 36.
- 2 | פרופ' רות רונן, ציטוטים מתוך "פסיכואנליזה ואמנות", סדרת הרצאות ב"אוניברסיטה המשודרת", גלי צה"ל.
- 3 | מתוך כתבה על ספרו של אמיל מישל סיוראן "הקשי מרירות, קובץ מכתמים, 1952", תרגם מצרפתית והוסיף פתח דבר דורי מנור מוסף תרבות וספרות, עיתון "הארץ", 10/8/2008.
- 4 | ארכיון אקסלרוד, ארכיון שפילברג - "בנים בונים" 1924.
- 5 | ציטוט מתוך שיחה של נבון עם ענת דנון סיון.
- 6 | "כל השירים", תרגום מיוונית יורם ברונובסקי, הוצאת כרמל, ירושלים.

***החיים הם לא במקום אחר | טלי נבון**

עבודתי מנסה לתהות על קנקנה של אותה נקודת חיבור בין אדמה לשמים, אותה נקודה שילדים מציירים בה "פס" של אדמה ומעליה נמצאים השמים. אותי מעניין ה"פס". הפס הזה שהוא ההווה בה אנו חיים, סוג של דרך. דרך שהיא גם מקום אחר. כשהפס הזה מצולם מתוך אוטו נוסע הוא "נמרח", נוצר מין ציור-דימוי, נאיווי לכאורה. שהכול בו "מחוק". אותי מעניינת אותה מחיקה. המחיקה הזו מכילה את חיי היום יום. כבתוך "כיסוי", "טשטוש".

".....כשיוֹרד גשם אני פותח מעלי את המטרייה הקמורה, השופעת, כדי שהכובע שלי, שאני מוקיר עד מאוד, לא יירטב. בכובע שלי אני נוהג בעדינות רבה, ונדמה לי תמיד שכל עוד אני יכול לגעת בכובע שלי באופן העדין שאני מורגל בו, עודני אדם מאושר למדי. שמחה מיוחדת היא לי בתום יום העבודה, להניח אותו בזהירות על הקודקוד. זהו בעיני תמיד סיומו האהוב של כל יום. הרי חיי מורכבים מזוטות ותו לא, אני חוזר על כך שוב ושוב והדבר נראה לי כה מוזר. מאידיאלים גדולים הנוגעים לאנושות אף פעם לא ראיתי לנכון להתלהב..." (רוברט ואלזר, "איש שלא הבחין בשום דבר", הוצאת ספרית פועלים, 2010, עמ' 28).

אינני חושבת שצריך להיות אחרת, נהפוך הוא - צריך לעסוק בזוטות.

התנהלותו של רוברט היא בעיני אותו הלך חיים שמאומץ רבות על ידנו, שעושה את חיינו לאפשריים, למתקיימים. זו אותה בנאליות אותה אנו מגייסים לחיי היום יום, נאחזים בה והיא עוזרת לנו "למחוק" מציאות קשה לפעמים. אני מוצאת שלמדנו להשתמש ב"מסיחי דעת" למיניהם. אותם "מסיחי דעת" הם לפרקים תמציתה של המהות הישראלית. אני מוצאת שה"ישראליות", בעצם קיומה, מהווה משכך כאבים לא-מאכזב ואנו מרבים להשתמש בה. מאחר שאותה דרך מורכבת מחיבור של נקודות רבות, כמו שקו מורכב מחיבור של נקודה ועוד נקודה, בחרתי לפרק נקודות, הצמדתי זכוכית מגדלת אל אחת הנקודות שיש בה מהסחת הדעת, כמו זו שמציגה ריקודי העם בעבודת הוידאו "פס אחר", אקט משכר, גורף הנאה. יש גם נקודות אחרות, כאלה שמפגישות עם מציאות כואבת, כמו הרגעים בהם אנחנו בתוך מלחמה. זו לא חייבת להיות מלחמה "ישראלית". העולם כולו מלא במדינות ועמים שקיומם מוטל בספק.

מילן קונדרה מדבר ב"פגישה": "היינו נואשים לא בשל המשטר הקומוניסטי. משטרים קמים ונופלים. אולם גבולות התרבויות נותרים בעינם. ואנחנו ראינו עצמנו נבלעים בתרבות אחרת. עמים אחרים רבים כל כך אבדו בהדרגה אפילו את שפתם ואת זהותם בתוך האימפריה הרוסית. ואני קלטתי את הוודאות הזאת באחת (את הוודאות המדהימה הזאת): העם הצ'כי אינו בן אלמוות; הוא עלול גם לא להתקיים" (הוצאת כנרת זמורה ביתן, 2010, עמ' 82).

אותו רעיון טורדני עליו מדבר קונדרה לא פוסח על אף אחד. מכוונת הכתיבה מוסרת פקודות מלחמה. אם ציפינו שצעד ועוד צעד-תימני יישאו אותנו אל עולם אחר, מסתבר שהתבדונו.

בעבודת הוידאו "סיפור כיסוי" מוצג קטע מסרט 8 מ"מ שצילם אבי בילדותנו (תחילת שנות ה-70). המשפחה- משפחתי, מתכסה בכיסוי עוטף-מחמם-שומר, כיסוי הסוואה שמאפשר למשפחה להסתיר ולא להתעמת עם האמת. הציורים על זכוכית המוצגים בתערוכה, ה"ציורים האדומים", לקוחים מתצלומי ילדות, הם בשחור/לבן אבל באדום.

שם תערוכה טלי נבון



שם תערוכה טלי נבון

פתיחה: 19 בפברואר 2011

נעילה: 19 במרץ 2011

אוצרת: דרורה דקל

גלריה כברי, קיבוץ כברי

ק י ב ו ץ כ ב ר י מ י ק ו ד 2 5 1 2 0
ו ב ת א ו ס ט ל פ ו נ י ט ל . 0 4 - 9 9 5 2 2 5 2
כ ת ו ב ת נ ו ב א י נ ט ר נ ט : w w w . c a b r i . o r g . i l
ד ו א " ל : d r o r a d @ c a b r i . o r g . i l



שם תערוכה

טלי נבון

פתיחה: 19 בפברואר 2011

נעילה: 19 במרץ 2011

אוצרת: דרורה דקל

גלריה כברי, קיבוץ כברי

ק י ב ו ץ כ ב ר י מ י ק ו ד 2 5 1 2 0
ו ב ת א ו ם ט ל פ ו נ י ט ל . 0 4 - 9 9 5 2 2 5 2
כ ת ו ב ת נ ו ב א י נ ט ר נ ט : w w w . c a b r i . o r g . i l
ד ו א " ל : d r o r a d @ c a b r i . o r g . i l



טלי נבון

ציור. וידאו. מיצב.

ילידת 1964, תל אביב
מתגוררת ויוצרת בתל אביב

השכלה

1992-1990 לימודי טקסטיל, שנקר

1997-1993 אמנות וציור - "קלישר"

2007-2006 לימודי מיגדר - אונ' תל אביב

2010-2008 קולנוע-תפיסות חדשות - אונ' תל אביב
קולנוע סובייטי ה"אוטר" - אונ' תל אביב

תערוכות יחיד:

2010 "מי שתופש/ס" - גלריית ה"חדר", תל אביב

2009 "איוושה" - בית האמנים - תל אביב

2008 "קו התחלה" - גלריה עירונית - רחובות

תערוכות קבוצתיות נבחרות:

2010 "אש לילה", גלריה "פלורנטין 45", תל אביב

"פנים אל פנים", גלריה "עשר", רחובות

"Unveiling Ceremony", וידאו ומיצג - לונדון

"צבע טרי", השתתפות יריד אמנות, תל אביב

"לחם חוק", גלריית ה"חדר", תל אביב

2009 "מוסררה מיקס 9" - פסטיבל אמנות, ירושלים

"צבע טרי", השתתפות יריד אמנות, תל אביב

2008 "ארץ חפץ", גלריה "דנון", תל אביב

"לבן מלוכלך", גלריה "פלורנטין 45", תל אביב

"רכישות נבחרות", דיסקונט אמנות, מוזיאון אשדוד

"חדר חושך", מיזם אמנות עם קבוצת "סלונה", תל אביב

2007 "אוהבים אמנות", מיזם אמנות רחוב, תל אביב

"ניסוי כלים", תל אביב

"עיסה דביקה", מיזם אמנות עם קבוצת "סלונה", בית בנמל-תל אביב

"בית ראשון", "בית קאנר", ראשון לציון

2006 פסטיבל הקולנוע - ירושלים/הקרנת עבודת וידאו

"הבטחה", מיזם אמנות עם קבוצת "סלונה", תל אביב

עבודות וידאו בארכיוני וידאו

ארכיון וידאו-מוסררה, ירושלים

ארכיון וידאו "מעמותה", מרכז לאמנות ומדיה על שם דניאלה פסל, ירושלים

פרסים

1998 זוכת "קרן סימון לתרבות", מוזיאון תל אביב

תערוכות נוספות: בין השנים 1997-2004

בבאד קיסינגר, גרמניה, גלריה עירונית, כפר סבא, גלריה "תירוש", יפו, מרכז לאמנות
דיגיטלית- מדיאטק, חולון, המשכן לאמנויות על שם הכט- אונ' חיפה, תערוכה אמנים
ישראל-יפן- גלריה G.O חיפה.



בת זר יומהולדת | 2010 | שמן ואקריליק על נייר | 38/28 סמ'



בת וחישוק | 2010 | שמן ואקריליק על נייר | 28/38 סמ'



בת | 2010 | שמן ואקריליק על נייר | 38/28 סמ'



דלי אדום | 2010 | שמן ואקריליק על נייר | 38/28 סמ'



עירסול | 2010 | שמן וגרפיט על נייר | 98/68 ס"מ



עירסול | 2010 | שמן וגרפיט על נייר | 98/68 ס"מ



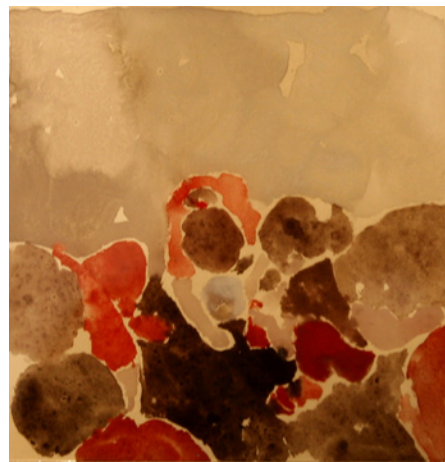
שחור לבן באדום | 2010 | שמן על זכוכית 15/15 סמ'



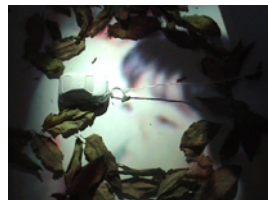
שחור לבן באדום | 2010 | שמן על זכוכית 15/15 סמ'



שחור לבן באדום | 2010 | שמן על זכוכית | 15/15 סמ' | 15/10 סמ'



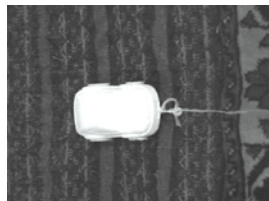
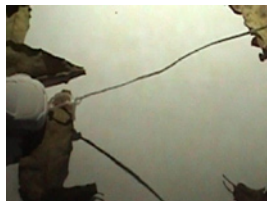
שחור לבן באדום | 2010 | שמן על זכוכית | 15/15 סמ' | 15/10 סמ'



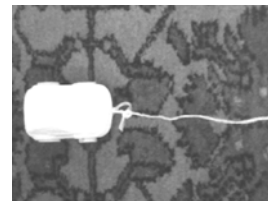
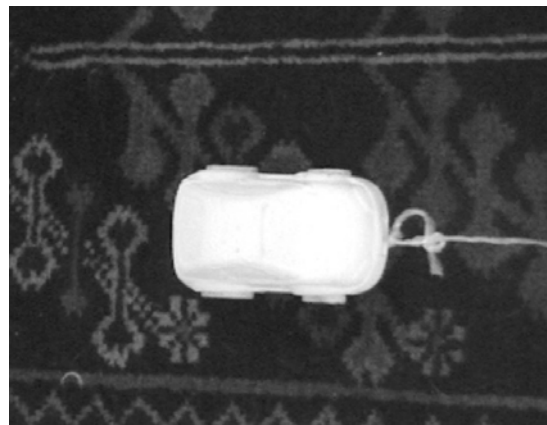
סיפור כיסוי | 2010 | 2:08 דק'



סיפור כיסוי | 2010 | 2:08 דק'



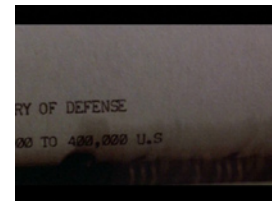
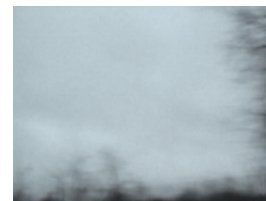
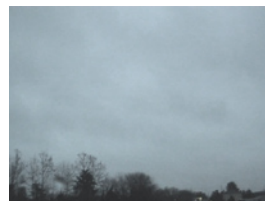
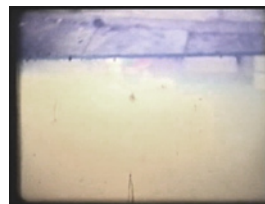
סיפור כיסוי | 2010 | 2:08 דק'



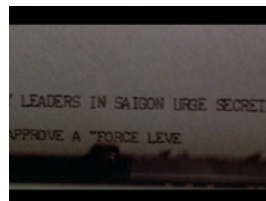
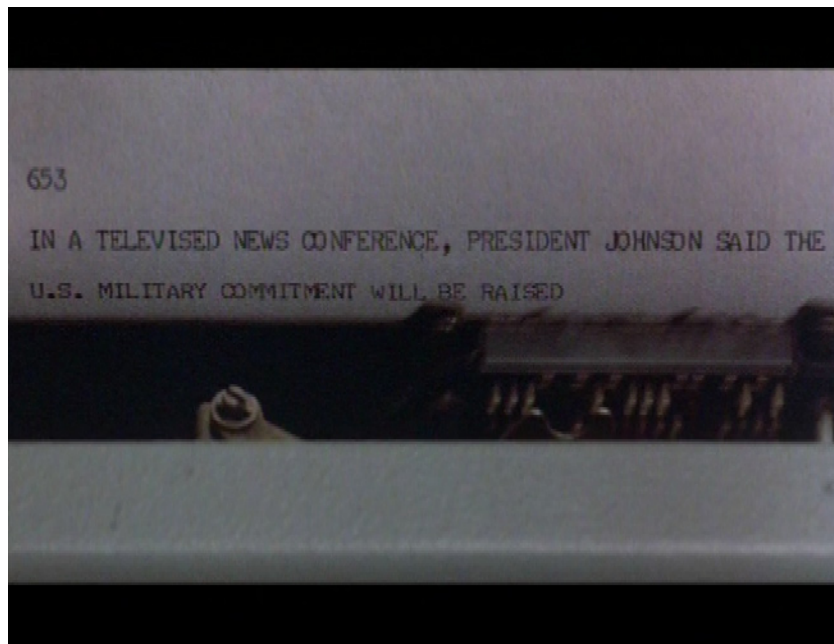
סיפור כיסוי | 2010 | 2:08 דק'



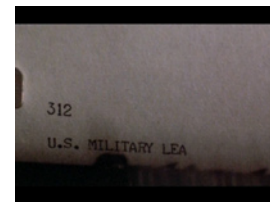
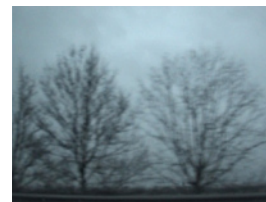
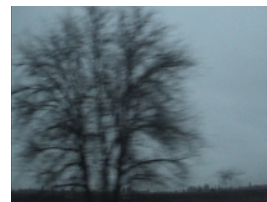
פס אחר | 2010 | 2:08 דק'



פס אחר | 2010 | 2:08 דק'



פס אחר | 2010 | 2:08 דק'



פס אחר | 2010 | 2:08 דק'